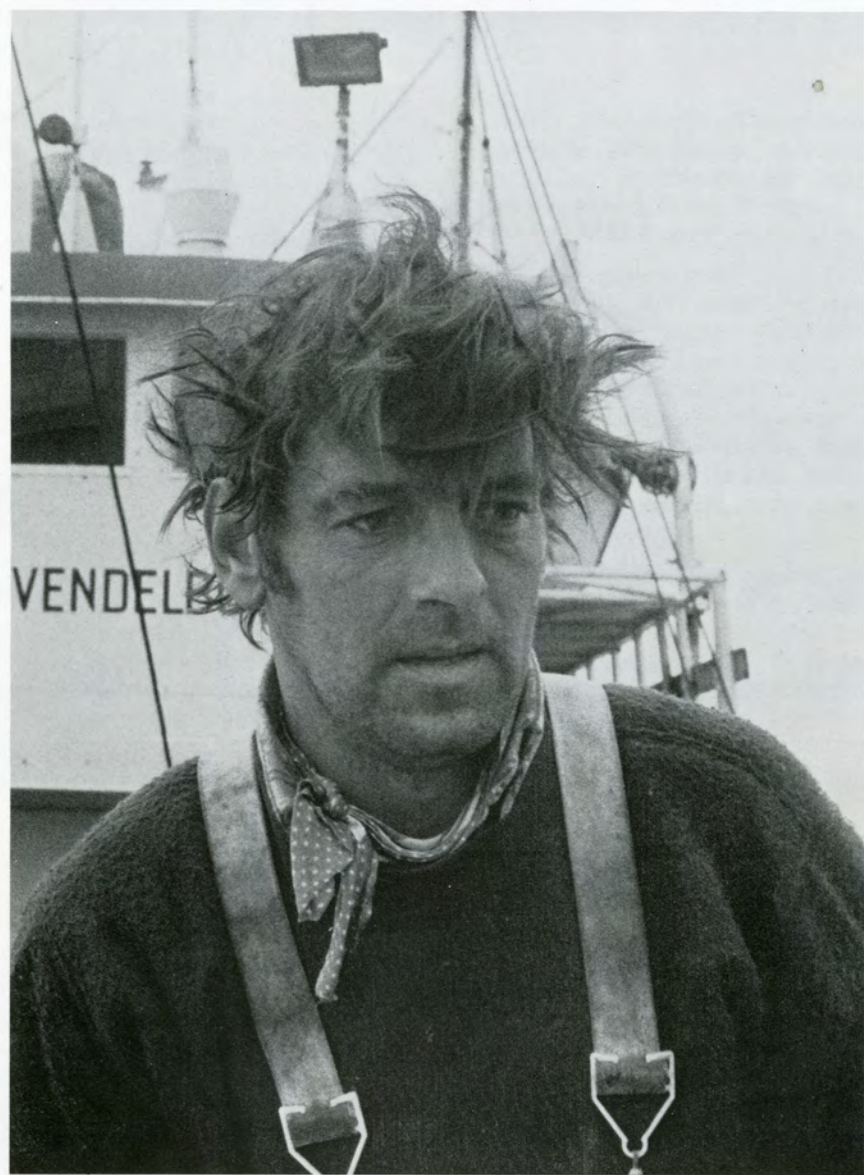

En fisker i Hanstholm

Filmens Prolog

*1000 danske mænd tjener til det daglige
brød på havet.*

*De har gjort Danmark til en af verdens
førende fiskerinationer.*

En af disse mænd er Bent.

*Dette er historien om Bent,
som arbejder hårdt for at gøre
sine drømme om velstand
til virkelighed.*

*For ham er en skinnende ny Volvo
en hyldest til Gud og livet
af samme art som tidligere
generationers altergang.*

*Men en solskinsmorgen,
hvor han strækker armene frem
for at modtage frugten
af sit arbejde,
bliver han forrådt af den Gud,
som hele hans liv har været
en lang hyldest til.*

Spørgsmål og påstande

Filmens forhistorie

I 1976 bad Statens Filmcentral mig skrive et manuskript over problematikken »Grænser for vækst«, eksemplificeret i dansk fiskeri. Umiddelbart var der en masse forskellige løsninger på denne opgave. Men til sidst fandt jeg frem til 3 spørgsmål, som jeg syntes, det ville være væsentligt at få besvaret.

1. Et spørgsmål om biologi: Er vi ved at fiske havene tomme?
2. Et spørgsmål om samfundsøkonomi: Tvinger den ulige fordeling af den samlede mængde af goder i samfundet den ikke-privilegerede, f.eks. fiskeren, til at begå rov på sit bytte for at redde det nødvendige hjem til sig og sin familie?
3. Et spørgsmål om kultur: Er »forbruget« blevet gjort til noget helligt i vores kultur, har det »at samle forbrugsgoder« erstattet tidligere generationers higen efter det overnaturlige, efter en religion?

Jeg valgte at gøre det 3. spørgsmål til filmens hovedspørgsmål – dog kommer filmen også ind på de to første spørgsmål.

Som svar på spørgsmål nr. 3 opstillede jeg derefter 3 påstande.

1. Jeg påstår, at det moderne gennemindustrialiserede samfund har apoteoset »forbruget«, har gjort »forbruget« til noget

helligt, fordi et sådant samfunds fortsatte eksistens er betinget af, at den økonomiske puls slår stadig hidsigere og hidsigere – at folk køber flere og flere varer.

2. Jeg påstår, at vi lever i en fanden-i-voldsk kultur, fanden-i-voldsk fordi den vel vidende, at naturens ressourcer ikke er ubegrænsede, alligevel oprettholder et samfundssystem, som hviler på den modsatte tese, nemlig at naturens ressourcer er ubegrænsede.
3. Jeg påstår, at den rovdrift, vi forvolder på vor klode, før eller siden rammer os selv, for alt hænger sammen, og flugt er ikke mulig, vi har intet andet hjem.

Vi er de lydige aktører i et tragikomisk skuespil. Solidariske med vort samfunds krav har vi lært os, at følelser som lykke, ubændig glæde ved livet, roserne i vor sjæls bed, bedst udtrykkes ved at materialisere dem i en eller anden skikkelse, f.eks. en vaskemaskine. Men derved kommer vores lykke til at betyde naturens ulykke, fordi dens ydeevne ikke står mål med vores begær. Vi er at ligne med det lille forslugne barn, som ammer sin spinkle moder så voldsomt, at hun bliver syg derved, og jo tykkere barnet bliver, des mere sygner moderen hen. I tilfælde af moderens død kan barnet komme på børne-

hjem – men der findes ingen børnehjem for hjemløse civilisationer fra jorden på vore nabo-kloder. Dette djævelske paradoks, at det, hvormed vi viser vores lykke, kan blive en dræbende pil mod vores fælles ophav, Naturen, opfatter jeg som et tydeligt tegn på, at kun de dumdristige, de som ønsker katastrofen, bør holde den hidtidige kurs.

Lidt om den valgte metode

Denne film er tænkt som en slags dokumentarfilm klædt ind i fiktion. Filmen har et handlingsforløb, som bliver behandlet både fiktivt – d.v.s. som fortælling – og dokumentarisk, på en sådan måde, at fiktionen hele tiden leder til dokumentationen – at vi hele tiden bevæger os

fra det specielle, familiens situation, til det almene, samfundets situation.

Det vil synes som om, der er et reportagehold, som hele tiden følger det fiktive handlingsforløb, og som til enhver tid kan bryde ind for at få de forskellige problematikker, fiktionen leder til, uddybet.

Er vores hovedperson, Bent, f.eks. i banken, kan scenen først køre fiktivt, og så, når hovedpersonen går ud af billedet i en total, kan kameraet køre ind på bankfunktionæren, som direkte til kameraet begynder at tale om bankernes betydning for dansk fiskeri.

Et kort resumé af filmens handling

Filmen skildrer nogle måneder af en fiskerfamilies liv i Hanstholm i

Vestjylland. Manden, Bent, arbejder på en stålknutter i 200 tons klassen på anpartsbasis.

Bents kone, Lene, arbejder på en filetfabrik i byen. De har et barn på 5 år, Esben.

Både Bent og Lene er glade for det samfund, de lever i. De er trygge ved udviklingen og har meget lidt forståelse til overs for dommedagsprofeternes dunkle fremtidsvisioner.

Dette ægtepar accepterer fuldt og helt samfundets verbale kronjuvel »forbrug er lykken« og finder, at det stigende antal dyre forbrugsgoder i deres hjem er det smukkeste og mest konkrete udtryk for deres store indsats.

De udviser en næsten rørende modtagelighed for reklamer, som definerer hvad »lykken« er, f.eks. bankens reklamer. Filmen forhol-

der sig fuldkommen solidarisk til disse drømme.

Bent og Lene er rede til at arbejde hårdt for at realisere deres drømme om velstand. Familiens næste mål er at få råd til en vaskemaskine. Og når de ønsker sig en vaskemaskine, er det ikke kun for at vaske deres tøj rent, det er også for at bevise over for sig selv og deres naboer, at deres liv er godt, at det lykkes. Vaskemaskinen, bilen, parcelhuset er udover at være forbrugsgoder også monumenter over deres livslykke. Statuer som markerer sejre.

Men i første omgang får de ikke råd til deres vaskemaskine. Priserne på skidtfisk falder pludselig drastisk, og Bent kan end ikke klare afdragene på parcelhuset til tiden. Priserne på fisk er afhængige af udbud og efterspørgsel på

det internationale marked, og hvis Peru f.eks. pludselig fanger dobbelt så mange skidtfisk, falder priserne, ligegyldigt hvor hårdt Bent arbejder.

Men så en dag stiger priserne, de klarer afdragene på parcelhuset og får endelig købt den eftertragtede vaskemaskine. Lykken har igen sat sine fine galocher i parcelhusets entré.

Bent er som sædvanlig på havet og Lene, som er gravid, arbejder videre på fileteringsfabrikken. Det blæser op til storm. Bents skib ligger underdrejet i søen, de venter på bedre vejr, på fiskevejr. Et andet sted på det urolige hav forskubber et stort skibs dækslast sig. For ikke at kæntre lader de lasten gå over bord. Lasten består af kemikalieaffald fra den kemiske indu-

stri. De ansvarlige informerer ikke nogen myndigheder om dumpningen.

Og havet lægger sig igen, og Bent og hans kammerater fisker videre. På et tidspunkt går Bent og hans arbejdskammerat Hugo ned i lasten, og de omkommer i giftige dampe. Fiskene i lasten er inficeret med kemikalieaffaldet. Mændene er døde, havet er forgiftet, fuglene falder døde ned over Hanstholm. Bent og hans families lykke er blevet destrueret af en fjende, de tror, de ikke kender. Men denne fjende hylder samme livsprincipper som de selv, »forbrug er lykken« »produktion for enhver pris«. Bent går til grunde, men Lene begynder at tvivle og når i sin afsluttende monolog frem til at tvivle på det, hun før troede var lykken.

EN FISKER I HANSTHOLM. 70 min., 35mm sort/hvid, udlejes i 16mm gennem Statens Filmcentral. Produceret af Statens Filmcentral og Det danske filminstitut hos Steen Herdel Film ApS. Instruktion og manuskript: Jon Bang Carlsen. Fotograf: Dirk Brüel. Second unit fotograf: Jan Weincke og Alexander Gruszynski. Fotografassistent: Morten Bruus. Lys: Per Jørgensen. Tonemester: Per Assentoft og Peter Witt. Script: Alexander Gruszynski. Klip: Anders Refn. Dubbing: Peter Witt. Mix: Niels Arild og Peter Witt. Skuespillere: Bent Kristensen, Lene Vasegård og Esben Klemann. Programtekst: Jon Bang Carlsen.

Denne pjecce, der er udgivet af Statens Filmcentral, udleveres gratis til brug i forbindelse med filmen. – Henvendelse til Statens Filmcentrals hovedkontor, Vestergade 27, 1456 København K, eller til Jyllandskontoret, Lundingsgade 33, 8000 Århus C.

Lenes monolog

Hun står for enden af sin villavej. Kameraet starter i en meget stor total, hvor hun forsvinder mellem de ens huse og kører ind i et nært billede af hende – kvinden – der pludseligt uden varsel mistede sin mand.

»Bent og jeg arbejdede hårdt for at bygge den tilværelse op, vi gerne ville have, men jeg nåede aldrig at finde ud af, om det var umagen værd, for pludselig var det hele forbi.

Jeg har nu været alene med vores lille dreng, Esben, et halvt år.

Jeg har prøvet at snakke med Bent, men han svarer ikke. Jeg læste engang en novelle om en ung kvinde, hvis mand omkom i sin racerbil. Hun kunne snakke med sin mand, stille spørgsmål og få svar – men Bent er helt væk. Om aftenen, når jeg har lagt ungen i seng, sidder jeg engang imellem inde i stuen og ser på det hele – møblerne, pejsen, installationerne – det hele ser fuldstændig ud, som billederne i de brochurer fra banken, Bent og jeg studerede sammen, men jeg er helt alene i stuen, Bent er der ikke.

Og måske er han ligeglad.

Jeg tror ikke, det hele er så tilfældigt, som det ser ud. Jeg tror, ham direktøren var klogere end os, han vidste godt, det kunne gå galt en dag, så han tav og tjente sine penge.

Og så en dag gik det galt.

Da jeg så ham i TV, syntes jeg, han så pæn ud, men alligevel havde jeg lyst til at skodde en Prince lige midt i hans pæne ansigt.

Jeg tror, vi går rundt og laver en masse, som forpester jorden og menneskene. Og vi gør det, fordi vi gerne vil have det hele. Vi tænker ikke på andet.

Vi kan ikke tænke længere.«